

Příloha 1

Dotazník

Vážení respondenti,

děkuji, že jste si našli chvílku času a rozhodli se zúčastnit dotazníkového šetření do mé diplomové práce na téma Metody a techniky dramatické výchovy jako nástroj pro inkluzi žáka s odlišným mateřským jazykem, kde se zabývám otázkou: "V jakých oblastech vnímáte největší obtíže s inkluzí ve vzdělávacím procesu". Cílem tohoto šetření je získat informace o problémech, se kterými se učitelé a další pedagogičtí pracovníci ve škole potýkají při vzdělávání žáků, kteří mají odlišný mateřský jazyk. Vaše odpovědi pomohou lépe porozumět této problematice a mohou přispět k nalezení alternativních způsobů podpory těchto žáků.

Toto šetření obsahuje otázky zaměřené na vaše osobní zkušenosti, názory a doporučení. Vaše odpovědi jsou anonymní a budou zpracovány pouze pro účely výzkumu.

Zodpovězení dotazníku by mělo trvat přibližně 5-10 min. Prosím, abyste odpověděli co nejupřímněji a vyčerpávajícím způsobem.

Vaše spolupráce je dobrovolná a můžete kdykoli ukončit vyplňování dotazníku. Pokud se rozhodnete pokračovat až do konce, vyjádříte tím souhlas se zpracováním Vašich osobních údajů v souladu s našimi zásadami ochrany osobních údajů.

Srdečně Vás zvu k vyplnění tohoto dotazníku a těším se na Vaše cenné připomínky a názory.

S úctou,

Markéta Balcárková
studentka Učitelství pro 1.ST ZŠ

Na jaké škole působíte a v jakém ročníku?

Jaká je délka vaší pedagogické praxe?

Máte ve třídě žáka s odlišným mateřským jazykem? – ANO/NE , kolik?

Z jaké země žák pochází?

V jakých oblastech vnímáte největší obtíže s inkluzí ve vzdělávacím procesu?

NEZNALOST PROSTŘEDÍ

JAZYKOVÁ BARIÉRA

KULTURNÍ ROZDÍL

JINÉ (uveďte prosím konkrétní příklad)

K jakým důsledkům tyto obtíže podle vás vedou?

PASIVITA

IZOLOVANOST

ÚZKOST

JINÉ (uveďte prosím konkrétní příklad)

Je dramatická výchova zařazena ve školním vzdělávacím programu vaší školy?

Využíváte metody a techniky dramatické výchovy? (Jaké využíváte a proč? /Proč je nevyžíváte?)

Využíváte tyto metody a techniky k překonávání obtíží při práci s žákem s odlišným mateřským jazykem? (Uveďte prosím konkrétní příklady)

Příloha 2

Rozhovor s učiteli DV

Přepis rozhovorů s učiteli na 1. stupni ZŠ

A – Učitel A

T – Tazatel

T: Ještě jednou moc děkuji za poskytnutí souhlasu s rozhovorem a s jeho nahráváním abych to měla i nahrané, tak se chci znovu ujistit, že souhlasíte i s nahráváním.

A: Není problém, ano souhlasím.

T: Tak já bych začala otázkou. Jak jste se vlastně dostala k dramatické výchově, kdy vás oslovila, nebo v jaké situaci si vybavujete první zkušenost s dramatickou výchovou.

A: Já, když jsem chodila na základní školu, tak jsem vlastně chodila na balet jako malá, ale vím, že u nás na škole byl i kroužek dramafáku.

A já jsem vlastně viděla ta představení, která... která tam zkoušeli. Nikdy jsem jsem tedy na něj nechodila, ale vlastně pamatuji si, že jsem měla pocit, že se tam hrozně baví ty děti, no a já jsem se bavila, když jsem potom nějaké to představení viděla. Neviděla jsem jenom představení, ale viděla jsem právě i jako hodinu, kdy se připravovali na to představení. Tam si úplně vybavuji takovou... byla to taková loď s námořníky a vlastně dnes už vím, že teda tvořily živý obraz a postupně do toho živého obrazu přicházely, a to je pro mě moment, který si vybavuji jako první, když se řekne dramatická výchova. Takže tam já u sebe vidím ten základ vlastně. Ta chvíle, jak se mi to líbilo a jako dítě mě to bavilo, tak tak v tu chvíli už mě to vlastně oslovilo.

T: A vy jste studovala dramatickou výchovu tedy jak konkrétně, nebo kde na jakém místě?

A: Já jsem studovala dramatickou výchovu na pedagogické fakultě v rámci vlastně učitelství pro první stupeň základní školy a tam jsme si vybírali specializaci a měli jsme potom 3 roky té dramatické výchovy, takže tak.

T: Dokážete popsat, co vás zaujalo už na té vysoké škole při studiu té dramatické výchovy?

A: Tam pro mě bylo asi nejzásadnější, že jsem si mohla vyzkoušet všechny ty věci sama, prožít si je vlastně, protože jsme se učili formou lekcí, kterých jsme se sami účastnili a potom jsme následně rozebírali ty metody techniky a tam opravdu musím říct, že mě to neskutečně bavilo. Jo. Mě to opravdu bavilo a umím si představit, že je ve škole spousta věcí, které dítě a vlastně i mě, když jsem studovala, úplně jako nezaujaly nebavily a tahle forma byla pro mě jako opravdu zábavná. Bylo vlastně skvělé, že jsme se přesto, že jsme dělali třeba někdy i

složitější téma, tak jak jsme se postupně, díky těm metodám a technikám propracovávali do toho tématu. Opravdu jsem se dokázala prožít tu situaci.

A to pro mě tedy vlastně bylo asi to nejdůležitější, proč jsem si říkala, že opravdu ve škole bude dramatická výchova jako prospěšná.

T: Dokážete říct, co si odnášíte z výuky dramatické výchovy na vysoké škole do své praxe? Je něco, co víte, že využíváte opravdu často?

A: Ano určitě jako zásadní věc, kterou si myslím, že by si vlastně měl projít každý učitel, tak je technika řeči. Protože, vzhledem k tomu, že jsme všichni učitelé a ten hlas opravdu používáme dennodenně, je potřeba si ho chránit, takže je potřeba vědět, jak s ním pracovat.

A to musím říct, že opravdu se na to kladl na fakultě velký důraz a z toho si odnáším opravdu spoustu návyků, jak ten správný a zdravý hlas tvořit.

A potom vlastně používám některé metody a techniky. Hodně to využívám jako motivační prvek. Když začínáme nějaké nové téma, tak pro navození atmosféry a podobně, nebo potom a jako reflektivní metody vlastně.

T: Teď se zeptám, máte ve třídě nějaké žáky s odlišným mateřským jazykem a pokud ano, tak jaké národnosti jsou?

A: Ano mám poměrně hodně dětí s odlišným mateřským jazykem.

Mám vlastně dva vietnamské hochy a jednoho z Číny. Potom mám dvě Ukrajinská děvčata a vlastně i dva Slováky, takže opravdu máme toho ve třídě poměrně hodně.

T: Má další otázka bude znít, jaké vidíte největší obtíže při inkluzi těch žáků s odlišným mateřským jazykem? Dokážete uvést nějaký příklad, s čím se vlastně setkáváte ve vaší praxi?

A: Určitě je to v první řadě nepochopení instrukcí, a buď tedy slovnímu zadání anebo potom nepochopení textu a tam asi nejvíce narážíme tedy s dětmi.

T: Jak tyto obtíže řešíte, nebo v jak vlastně s toutle situací si asi nějak musíte poradit, tak jak na to reagujete?

A: No tak jednou z možností samozřejmě je to, že nechám spolužáky, aby instrukce zopakovaly ještě vlastními slovy, anebo ukážu příklad. Samozřejmě pomáhá dost i neverbální komunikace v tomto ohledu, takže opravdu má gestika funguje, v tu chvíli bych řekla, že jsem v roli a tlumočím vlastně pomocí svého těla. No a potom tedy musím říct, že co se týká třeba literatury, kde pracujeme s texty, tak tam hodně využívám dramatickou výchovu nebo metody a techniky dramatické výchovy, protože skrz ten text pro ty žáky, občas se není úplně je možné, aby... aby pochopili ty jemné niance, které ten text v sobě má. Takže tady vlastně hodně děláme to, že využívám živých obrazů, bočního vedení a podobných ... podobných aktivit k tomu, aby vlastně ten žák skrz nějaký svůj pohyb a prožitek pochopil o čem ten text je, a abychom se dostali do hloubky toho textu. Takže tohle je vlastně situace, kdy mi opravdu dramatická výchova usnadňuje práci, protože pokud pracujeme s nějakým textem, z kterého má vycházet nějaká emoce, nějaké... nějaká zkušenost, tak tak pomocí těchto metod a technik je to je to opravdu velká pomoc.

T: To ode mě bude vše, tak vám moc děkuji za rozhovor.

A: Není zač, mějte se hezky.

Transkripce rozhovoru s učitelem B

T: Ještě jednou moc děkuji za poskytnutí souhlasu s rozhovorem a s jeho nahráváním abych to měla i nahrané, tak se chci znovu ujistit, že souhlasíte i s nahráváním.

B: Ano, souhlasím.

T: Tak má první otázka budeme směřovat k tomu, jak jste se dostala k dramatické výchově, kde, nebo kdy si vybavujete ten první moment. Ta první vaše zkušenost s dramatickou výchovou.

B: No vlastně vedená dramatická výchova, pokud se bavíme o vedené o vedené lekci, tak to vlastně bylo asi na vysoké škole, hm.. na vysoké škole.

T: A kdy pro vás nastal ten moment? Kdy vás to oslovilo, že jste se vlastně rozhodla studovat dramatickou výchovu a potom jí využívat ve své praxi. Je něco takového, co si vybavíte jako ten zlomový moment. Kdy jste si řekla, tak tohle to je ono.

B: Bylo to vlastně asi na té vysoké škole, kdy jsme měli lekci vedenou a bylo to strukturované drama. A já jsem si tím strukturovaným dramatem prošla, a to mě opravdu jak velice oslovilo a viděla jsem v tom velký smysl. Protože jsem vlastně vůbec původně dramatickou výchovu nechtěla studovat. Tak tohle byl asi zlomový moment, kdy jsem v tom našla velký smysl pro mě, a i zalíbení a začala jsem si dramatické výchově věnovat. Začala jsem ji studovat.

T: Vy máte vystudovanou DAMU na katedře výchovné dramatiky se studovala je to tak, ano?

B: Ano, je to tak.

T: Nicméně proměnilo se to teď ve vašem případě konkrétně.

Je pořád pro vás číslo jedna to strukturované drama neb už vidíte výhody i v jiných věcech v jiných metodách technikách?

B: No musím říct, že vlastně každá lekce, každá hodina mi otevírá vlastně nové dveře a ukazuje nové možnosti, a i když už si pak myslíte, že něco znáte, že jste to použili tolikrát, že víte, jak to bude probíhat, tak jak to závislé na tom jednání lidském, tak se vám prostě otevírají pokaždé nové možnosti a můžete tu danou věc uchopit pokaždé jinak. Dokážete se vlastně dostat postupně na na jiné místo, kam by vás vlastně třeba vůbec nenapadlo, že se můžete dostat. Takže teď to bylo hodně abstraktní tedy, ale vlastně v tuhle chvíli musím říct, že každá lekce mi dává a ukazuje nové možnosti a nové směry.

T: A vy tedy využíváte hojně dramatickou výchovu ve své praxi, dokázala byste říct nějaký konkrétní případ konkrétní metody konkrétní situaci, kterou vlastně zažíváte ve své třídě a kdy dramatickou výchovu využíváte?

B: Tak teď vlastně konkrétně a pokud to vezmu v mé třídě u prvňáčků. Tak já ty děti dávám do rolí. Dávám je do rolí písmenek, dávám je do nějakých situací, v kterých zkouší vlastně jednat. Takže v tom asi teď hodně pracujeme

No a u starších dětí, potom jsem využívala třeba živé obrazy u vyjmenovaných slov, že představovali vyjmenované slovo živým obrazem, ostatní hádali. Opravdu jsem to dávala do spousty předmětů, například vlastivěda, tak tam využívám zase třeba pantomimy. Takže opravdu hodně to využívám. Je pro mě důležité, aby dokázali ty věci popsat nejen slovy, ale také vyjádřit jinak.

T: Vy tedy máte nějaké žáky s odlišným mateřským jazykem ve své třídě?

B: Ano mám a mám vlastně tři děti, které mají odlišný mateřský jazyk. Jedno je z velká Británie, potom tady máme holčičku z Indonésie a Ukrajince.

T: Vidíte nějaké nebo jaké obtíže, které vnímáte při výuce a při nějakém začlenění.

B: No tak určitě tam je ta jazyková bariéra, ta určitě ano.

T: A využíváte metody dramatické výchovy vlastně i při výuce s těmito žáky, pomáhají vám nějak?

B: Tím, že to jenom neslyší to slovíčko, že si prostě ten význam osahají z vícero stran, tak si ho i líp pamatují, protože se k tomu pojí nějaký zážitek.

T: Má poslední otázka bude, zda byste dokázala říct nějakou konkrétní situaci?

B: Na začátku jsme dělali třeba pantomimu, protože vlastně u té pantomimy, tam se eliminuje jazyk. A díky tomu se dívka s odlišným mateřským jazykem mohla zapojovat do těch hodin aktivně a neměla obavu, neměla obavu z toho, že použije špatné slovo, nebo že ho špatně vysloví a díky tomu se vlastně jako smyli všechny ty rozdíly a všechny ty děti na tom v tu chvíli byly stejně, protože ta neverbální komunikace pomocí pantomimy, tak tam všichni byli na stejné úrovni. V těchto aktivitách se cítila opravdu bezpečně.

T: Děkuji vám za rozhovor.

B: Rádo se stalo, neshledanou.

Příloha 3

Rozhovor s žáky s OMJ

Přepis rozhovorů se žáky s odlišným mateřským jazykem

Žák C

Před projektem

T: Jak se ti líbilo na začátku ve škole, když si se, přišel?

C: no... trochu, trochu

T: A trápilo tě něco, je něco, co se ti nelíbilo?

C: hm, moc jsem nerozuměl a já jsem moc nechtěl ptát, abych se neptal špatně.

T: A věděl jsi, co budete ten den ve škole dělat. Báł se z něčeho?

C: Moc nevěděl úplně, věděl jsem, že přijdu do školy. A bude učení, ale moc jsem nevěděl, co budu dělat.

T: Hlásíš se ve třídě často? Povídáš rád?

C: Rád povídám, ale neumím to říct.

T: Chápu. A má poslední otázka je, jestli víš něco o naší zemi, například o Vánocích, které budou?

C: Já vím, že Vánoce jsou Santa a dárky.

Po projektu

T: Když jsme si spolu povídali naposled, tak jsem mi říkal, že že si moc nevěděl, co... co ve škole dělat, co chce po tobě vlastně chce taky a už se změnila se to nějak. Víš teď co máš dělat?

C: Občas... občas nevím, ale mám kamaráda. A ten mi ukáže, co máme dělat i ostatní děti mi řeknou co je dobré dělat.

A taky vím teď líp. Co se dělá ve škole.

T: když jsme si naposledy povídali, tak si říkal, že se ti nechce moc ptát, že se ti nechce ani povídat. Tak co ta Dnešní hodina? Líbilo se ti v kruhu?

C: Ano... Já jsem věděl, jak to to říct nemusím mluvit a viděl jsem, co dělají ostatní.

T: Aha a tomu si rozuměl.

C: Rozuměl.

T: A víš už něco o naší zemi? Dozvěděl ses něco o Vánocích?

C: Líbí se mi házení botou.

T: Myslíš tu tradici, kterou jsme se zkoušeli.

C: Ano. Ta se mi líbí to řeknu mamince, že chci taky.

T: Dobře, tak ti děkuji.

Žák D

D: Ahoj.

T: Ahoj. Můžeme začít?

D: Ano.

T: Mě by zajímalo, jak se ti líbilo na začátku ve škole?

D: Já ve škole ráda.

T: Je něco, něco tě trápilo. Nebo bylo něco, co se ti nelíbilo, co bylo těžké pro tebe?

D: Já jsem nevěděla moc.

Nevěděla jsem kam oběd na oběd.

Nebo jsem nevěděla. Nevěděla jsem víc věcí.

T: A co ve třídě? Hlásila jsi se? Chtěla si povídat?

D: Radši... radši moc ne.

T: Proč ne?

D: Já jsem nevěděla, jak se řekne. Jak se řekne slovo.

T: Nevěděla jsi, jak říct to, co jsi chtěla?

D: Ano

T: A věděla jsi něco o naší zemi, když jsi přijížděla...když jste přijížděli s tatínkem. Třeba jak tady slavíme Vánoce, které náš čekají?

D: My slavíme Vánoce taky. Ale ne tak jako ty.

T: Takže neznáš ty české Vánoce?

D: Moc je neznám.

PO projektu

T: Když jsme si naposledy povídali, tak jsi říkala, že jsi na začátku moc nevěděla, co máš dělat, kam máš jít, že jsi nevěděla, kam se chodí oběd, tak jak to teď je?

D: Děti mi ukazují, kam mám jít a já už také vím, kde oběd a vím, kam se chodí ven a byla legrace si to zkusit. u stolu.

T: Myslíš, jak jsme si to zkusili společně a hráli jsme si na ten den ano?

D: Ano.

T: také jsi říkala, že se nechceš moc hlásit, protože nevíš, jak se řekne nějaké slovo a co teď? Dneska si v kruhu ty věci ukazovala? Tak jaké to bylo.

D: Dobré

T: Co se ti na tom líbilo?

D: Protože jsem věděla, jak to udělat a ostatní to věděli taky a dělali jsme to všichni. Všichni jsme to dělali a bylo to legrační.

T: To máš pravdu a má poslední otázka bude. Už víš něco o naší zemi, třeba o těch Vánocích, o kterých jsme si povídali. A zkusili si je společně slavit.

D: Mně se líbilo, že jsem si zkusila ty věci. Že už je vím, když si o nich povídáme.

T: Tak to je hezké, děkuji.

Žák E

T: Ahoj, jak se ti líbila na začátku ve škole, když jsi když jsi sem přišel?

E: no asi... asi dobrý

T: A je něco, co tě trápilo nebo co ti vadilo, co se ti nelíbilo?

E: Já nerozuměl, co mám dělat někdy.

T: Aha a jak jsi se jak jsi se zapojoval do hodin? Hlásil jsi se třeba?

E: Moc se nehlásil.

T: A když jsi, když jsi třeba byl na řadě a měl jsi něco vyprávět. Chtěl si vyprávět?

E: Nechtěl jsem vyprávět.

T: A proč jsi nechtěl vyprávět?

E: Nechtěl jsem vyprávět, protože jsem nevěděl, jak to říct.

T: Aha dobře a věděl jsi něco o naší zemi, když jsi sem přijel třeba jak se slaví Vánoce, protože teď budou tak znáš naše české Vánoce?

E: Zním.

T: A víš třeba kdo to je Ježíšek?

E: To nevím.

PO PROJEKTU

T: Ahoj, kdy jsme si povídali naposled tak jsi říkal, že ve škole jsi moc nevěděl, co máš dělat, jaké to je teď?

E: Moc nevím, co mám dělat. Ale ostatní děti mi pomáhají i paní učitelka pomáhá.

T: Aha no tak to je super a také jsi říkal, že se ti moc nechce vyprávět a že se nerad hlásíš. A když si vzpomeneš, že jsme dělali dneska ten kroužek, kde jsme vlastně ukazovali ty věci. místo mluvení, tak jaké to bylo?

E: To se mi líbilo. Jsem se hlásil a chtěl jsem to ukázat.

T: Tak to mám radost a moje poslední otázka je.

Jestli už něco víš o naší zemi a teď jsme si povídali nedávno o těch Vánocích a hráli jsme si na ně. Říkal si, že nevíš, kdo je Ježíšek. Tak třeba už víš o kom mluvíme, když mluvíme o Ježíškovi.

E: Ano. My jsme si hráli na den, kdy se narodil, házení bota, stromeček zdobení Ježíšek se narodil a my dostáváme dárky.

T: Tak já ti děkuji.

Žák F

T: Ahoj můžeme začít?

F: Ano

T: Já bych se tě chtěla zeptat, jak se ti líbilo na začátku ve škole, když jste sem přišli?

F: Moc jsem nechtěla chodit do školy. Neměla jsem ráda ve škole.

T. Aha a proč něco se ti nelíbilo?

F: Já jsem nerozuměla ostatním a paní učitelce. Nevěděla jsem moc co dělat.

T: Aha a když třeba paní učitelka vyvolávala, tak tě vyvolala a říkala, že máš povídat. Chtělo se ti?

F: Nechtělo.

T: Proč jsi nechtěla povídat?

F: Já jsem bála.

T: Aha, čeho ses bála?

F: Já jsem nechtěla, aby se smáli. ostatní děti

Já jsem povídala dřív s asistentem. Já jsem měla asistenta totiž. Ten mi pomáhal.

T: Aha rozumím a věděla jsi něco o naší zemi, když jsi přijela třeba jak tady slavíme Vánoce, protože teď budou Vánoce. Tak mě napadají Vánoce.

F: Vánoce máme taky ale jinak

T: A chtěla by si říct, jaké máte Vánoce? Říct ostatním dětem?

F: Asi ano, Ale chtěla bych pomoct.

PO PROJEKTU

T: Ahoj, když jsme spolu naposledy mluvili, když jsme si povídali, tak jsi říkala, že jsi na začátku moc nechtěla chodit do školy, že jsi nerozuměla ostatním a nevěděla jsi, co máš dělat. Tak jaké to je teď, změnila se něco?

F: Já asi se ptám dětí a oni mi pomůžou. Protože vědí, že nerozumím úplně.

T: Aha a také jsi také jsi říkala, že jsi nechtěla vyprávět. Nechtěla si povída aby se ti ostatní děti nesmáli, tak se tě chci zeptat, když jsme dělali ten kruh dneska a tam jsme nepovídali, tam jsme ukazovali, pamatuješ.?

F: Ano pamatuji.

T: Tak jaké to bylo?

F: To se mi líbilo. Protože to dělali všechny děti a dělala jsem to i já.

T: Tak to je hezké a moje poslední otázka je, jestli už něco víš o naší zemi, jestli už třeba víš něco o těch Vánocích, na které jsme si vlastně taky hráli. A jestli jsi sama mohla říct a ukázat něco o vašich Vánocích?

F: Ano, já už jsem to říkala mamince. O ryba a bramborovém salátu. Ano povídala jsem dětem, měla jsem obrázek a o tom jsem povídala, jak oslavím Vánoce já.

T: Tak to ti taky gratuluji. Měj se hezky.